

Resfebe Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi*

Evaluation of The Effect of Rebus Activities on the Critical Thinking Skills of 4th Grade Students in Social Studies Course

Fatih KURUOĞLU¹, Mehmet Kaan DEMİR²

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, kuruoglu.fatih@hotmail.com, 0009-0008-7694-7037

²Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi mkdemir2000@yahoo.com 0000-0001-8797-0410

Araştırma makalesi/ Research Article

Geliş: 23.02.2024

Kabul: 11.10.2024

Yayın: 31.12.2024

Atıf/ Citation

Kuruoglu, F., & Demir, M. K. (2024). Resfebe etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 27-54. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.1442205>

Kuruoglu, F., & Demir, M. K. (2024). Evaluation of the effect of rebus activities on the critical thinking skills of 4th grade students in social studies course. *Maarif Mektepleri International Journal of Educational Sciences*, 8(2), 27-54. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.1442205>

Öz

Resfebe (resimli alfabe) etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisini araştırmak amacıyla yapılan bu araştırma doğrultusunda Çanakkale ili Biga ilçesinde bulunan bir ilkokuldan 4 tane 4. sınıf öğretmeni ve öğrencileri çalışma grubu olarak seçilmiştir. Sınıfların seçimi 4 yıldan bu yana aynı öğretmenle eğitim görme durumuna göre yapılmıştır. Seçilen 4. sınıf öğrencilerine 8 ders saati, öğretmenlerine ise 2 ders saati araştırmacılar tarafından resfebe eğitimi verilmiştir. Öğrencilerle gerçekleştirilen deneysel süreç öncesinde ve sonrasında öğrencilere Demir (2006) tarafından geliştirilen Eleştirel Düşünme Ölçekleri, öğretmenlerine ise araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu uygulanmış ve veriler analiz edilmiştir. Daha sonra programa aktarılan ham veriler kodlama yapılarak kategorilere ulaşılmıştır. Ulaşılan bu kategoriler altında veriler sınıflandırılarak anlamlı hale dönüştürülmüştür. Bazı

* Bu çalışma 2. yazarın danışmanlığında 1. yazar tarafından yapılan yüksek lisans tezinden uyarlanmıştır.

katılımcıların dikkat çekici görüşleri olduğu gibi sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre resfebe eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-analiz becerilerini ve eleştirel düşünme-değerlendirme becerilerini geliştirmiştir. Bununla birlikte eleştirel düşünmenin alt becerileri olan çıkarım yapma, yorumlama ve açıklama becerileri ile özdüzenleme becerilerinde öğrencilerde anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Yapılan çalışmada kullanılan Eleştirel Düşünme Ölçeklerinin toplam puanları açısından öntest ve sontest sonuçları karşılaştırıldığında resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde anlamlı düzeyde bir artış gerçekleştiği görülmüştür. Araştırmanın nitel boyutunda ise sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirilen görüşme sonuçlarına göre resfebe eğitimi sonrası 4. sınıf öğrencilerinin yorumlama ve çıkarımda bulunma, değerlendirme ve çıkarım konusunda, özgün sonuçlar ortaya koyabilme, ayrıntıcı ve dikkatli olma, bağlantıları daha çabuk fark etme ve farklı çıkarımlarda bulunma konularındaki becerileri gelişmiştir. Aynı şekilde resfebe eğitimiyle öğrencilerin özgün yorumlar yapabilme, ayrıntılı düşünme, analiz yapma, sentez becerileri ve kendi yorumlarıyla ifade etme yetenekleri ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Resfebe, eleştirel düşünme becerileri, sosyal bilgiler

Abstract

In line with this research, which was carried out to investigate the effect of Rebus activities on the critical thinking skills of 4th grade students in Social Studies course, four 4th grade teachers and students from a primary school in Biga district of Çanakkale province were selected as the study group. The selection of classes was made according to the status of studying with the same teacher for 4 years. Selected 4th grade students were given 8 lesson hours and their teachers were given 2 lesson hours of rebus training by the researchers. Before and after the experimental process with the students, the Critical Thinking Scales developed by Demir (2006) were applied to the students and the interview form prepared by the researchers was applied to the teachers and the data were analyzed. Then, the raw data transferred to the program were coded and the categories were reached. Under these categories, the data were classified and transformed into meaningful pieces. The remarkable opinions of some of the participants are presented as they are. According to the results of the research, when the difference between pre-test and post-test is examined, rebus education has improved the critical thinking-analysis skills and critical thinking-evaluation skills of 4th grade students. However, there was no significant difference in the sub-skills of critical thinking, such as inference, interpretation and explanation skills and self-regulation skills, when the pretest-posttest difference was examined. When the pre-test and post-test results were compared in terms of the total scores of the Critical Thinking Scales used in the study, it was seen that there was a significant increase in the critical thinking skills of the students after the Rebus training. In the qualitative side of the research, according to the results of the interviews with classroom teachers, the skills of the 4th grade students in interpreting and making inferences, evaluating and inferring separately, being detailed and careful, noticing the connections more quickly and making different inferences come to the fore. Likewise, students' ability to make original interpretations, think in detail, analyze, synthesize skills and express with their own interpretations has come to the fore.

Keywords: Rebus, critical thinking skills, social studies

Giriş

Yüzlerce yıldır öğrencilerin eğitim ortamlarında hedeflenen düzeye ulaşmaları için felsefeciler, eğitimciler, devlet yönetimleri çaba sarf etmektedir. Öğrenci ile

öğretmen arasında büyük çoğunlukla dört duvardan oluşan sınıf ortamında gerçekleşen eğitsel faaliyetler öğretim programlarıyla sağlanmaktadır. Bu programların işlenişi esnasında da öğrenme öğretme etkinlikleri ön plana çıkmaktadır. Son yıllarda da özellikle öğrencilerin düşünme becerilerinin nasıl geliştirilebileceği daha dikkat çeken bir amaç durumundadır. Bu geliştirme yollarından birisi olarak da akıl ve zekâ oyunları görülmektedir.

Kişinin topluluğu, ülkesi, ulusu ve dünyası hakkındaki bilgileri kullanmak, çeşitli beceriler gerektirir. Sosyal bilgiler dersleri aracılığıyla bireylerin bilgi toplama, işbirliği yapma, analiz etme, problem çözme ve karar verme becerileri geliştirilmektedir. Sosyal bilgiler dersleri, bilgili, becerikli ve demokratik bir nesil yetiştirmek, demokratik yaşamı korumak ve sürdürmek, bireylerin uluslararası topluma kazandırılması açısından son derece önemlidir (Polat ve Zafer, 2019). Sosyal bilgiler dersi, eleştirel düşünme becerileri ve resfebe kavramları arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır ve öğrencilerin tarih, coğrafya, ekonomi ve siyaset gibi farklı disiplinleri anlamalarını ve değerlendirmelerini sağlayan önemli bir müfredat alanıdır (Bayır Gürdoğan ve Gültekin, 2016). Eleştirel düşünme becerileri, öğrencilerin bilgiyi sadece ezberlemek yerine, analiz etme, sentezleme, eleştirme ve yargılama gibi daha karmaşık ve derinlemesine düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur (Kökdemir, 2003).

Son yıllarda özellikle öğrencilerin düşünme becerilerinin nasıl geliştirilebileceği daha dikkat çeken bir amaç durumundadır. Bu geliştirme yollarından birisi olarak da akıl ve zekâ oyunları görülmektedir. Resfebe de bu oyunlara örnek olarak verilebilir. Bir zekâ oyunu olan resfebe kelime ve kelime gruplarının resim, sayı, şekil, sembol vb. yoluyla anlatılmasıdır (Pervaz, 2018). Resfebede kelimeler anlatılırken nesnel olmak şartıyla matematiksel formüller, il plaka kodları, element sembolleri gibi birçok materyalden yararlanılabilir. Resfebe bu bağlamda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini, olaylara farklı açılardan bakabilme ve karar verme gibi birçok becerisini geliştirmesi beklenen önemli bir zekâ oyunudur. Resfebe kavramı öğrencilere bilgi edinme ve araştırma yapma sürecini öğretir. Araştırma yaparken doğru kaynakları kullanma, bilgileri çeşitli kaynaklardan toplama ve bu bilgileri değerlendirme becerisi, öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki öğrenmelerini pekiştirir ve daha derinlemesine anlamalarını sağlar. Resfebe, sosyal bilgiler dersindeki konuları daha zenginleştirir ve öğrencilerin bilgiye dayalı düşünme becerilerini geliştirmesi beklenir (Saygın ve Saygın, 2021).

Düşünme ve Eleştirel Düşünme

Düşünmenin kökeni, tarihsel süreç içerisinde birçok ünlü filozofun katkılarıyla şekillenmiştir. Sokrates, Aristo, Farabi, Platon gibi düşünürlerin fikirleriyle başlayarak, çağlar boyunca diğer düşünürlerin katkılarıyla gelişmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır (Kaya, 1997). Düşünme, insanın varoluşunun temel bir özelliğidir ve daha sonra doğrudan ya da dolaylı bir şekilde gelişen, insanı diğer canlılardan ayırtıran insana özel bir özelliktir. Düşünme, çevresel bilgilerin işlenmesidir ve

kişinin fiziksel ve zihinsel dengesini bozan iç veya dış etkenlerden etkilenen durumları ortadan kaldırmak için kullanılan tüm kasıtlı zihinsel davranışlardır. Düşünme, bir sonuca çözüm bulma, karar verme, bir düşünce derinliğiyle temas ederek, nesnelere ve olaylar arasındaki ipuçlarını yakalama sanatıdır. Bu süreç, bireylerin çeşitli bilgileri ele alarak, analiz ederek ve sentezleyerek bir problemi çözmelerini, bir hedefe ulaşmalarını veya en uygun seçeneği seçmelerini sağlar (Söylemez, 2018). Kişinin öğrenim hayatı boyunca öğrendiği kavramlar, kullandığı imgeler, düşünce ve eylemleri, sözcükler ve terimler gibi semboller yardımıyla yapılan bilişsel uygulamalardır. Akıl yürütme, hatırlama, şüphelenme, isteme, hissetme, anlama, analiz etme, sentez yapma, bağlantı kurma ve karşılaştırma gibi zihinsel aktiviteler örnek olarak sıralanabilir (Cevizci, 1996). Düşünmek, var olan bilgiden başka bir şeye ulaşmak ve var olan bilginin ötesine geçmektir (Yıldırım, 1988).

Morgan (1991) düşünmeyi, sembolik bir aracılık süreci olarak tanımlar. Burada aracılıktan kastettiği, uyaran durumu ile bireyin bu duruma yönelik davranışı arasındaki boşluğu doldurmasıdır. Diğer bir deyişle düşünmek, çevremizle ilgili bilgileri işlemek demektir. Fisher'a (2005) göre düşünme becerileri, eleştirel düşünce, yaratıcı düşünce ve problem çözme gibi çeşitli becerileri içerir. Bu beceriler, düşünceleri daha derinlemesine anlamak, yeni ve farklı fikirler üretmek, sorunları ele almak ve çözmek için kullanılır. Ayrıca, eleştirel düşünce, yaratıcı düşünce ve problem çözme, birbiriyle etkileşimli şekilde çalışabilir ve kişinin daha etkili ve verimli düşünme süreçleri geliştirmesine yardımcı olabilir (Fisher, 2005). Eleştirel düşünme, bir konuya farklı bir açıdan bakmaya çalışmak olarak tanımlanabilir (Özdemir, 2008). Söylemez (2018) ise eleştirel düşünmeyi, "mükemmelliği ve bütünlüğü ortaya çıkaran disiplinli ve özdenetimli düşünme" olarak tanımlamıştır.

Eleştirel düşünmek; açıklık, tutarlılık, inandırıcılık, şüphencilik ve sağlam muhakeme gibi yöntem ve standartların kapsadığı konuları incelemeyi temel alır. Bunun yanında kendi düşünme biçiminin doğru olup olmadığını anlamak ve araştırma eğilimlerini, tutumlarını ve becerisini göstermek; böylece daha mantıklı sonuçlara ve sonuca ulaşılmasa bile yargılayan, değişime açık, kendini kontrol edebilen, problem çözme ve problem arama yetenekleriyle kendi düşünce sürecini kontrol edebilen bir zihniyettir (Gündoğdu, 2009). Eleştirel düşünme, disiplinler arasında bağlantılar kurmak ve sorunlara yaratıcı çözümler bulmak için bağımsız düşünmeyi ve bilginin odaklanmış şekilde işlenmesini gerektirir. Eleştirel düşünme becerilerine sahip kişiler, ortaya çıkan durumları analiz etmek, kanıtları değerlendirmek, uygun çıkarımlar yapmak ve müzakere yoluyla kararlar almak için problem çözme tekniklerini kullanır. Eleştirel düşünebilen insanlar, fikirleriyle çelişen gerçeklerle karşılaştıklarında bile bu gerçeği büyük bir hevesle inceleme eğilimindedirler (Stobaugh, 2013).

Kökdemir'e (2003) göre eleştirel düşünme, sunulan bilgileri ele alırken bunların doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulamayı, analiz etmeyi ve çeşitli bakış açılarından bakarak sonuçlara varmayı içermektedir. Sternberg ve Baron (1985) eleştirel

düşünmeyi, “bilgiyi tanımlama ve sınıflandırma, değerlendirme, bir sorunu çözmeden önce sonuçlar çıkarma ve makul sonuçlar çıkarma” olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama eleştirel düşünme ve problem çözme arasındaki bağlantıyı vurgulamaktadır. Eleştirel düşünme, fikirlerin mükemmelleştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen disiplinli ve güvenilir bir düşünce biçimidir (Lipman, 1988). Ayrıca, eleştirel düşünme; problem çözme, sorgulama, araştırma ve farklı bakış açılarını anlayarak hükmü ertelemek gibi beceri ve tutumları içeren bir süreçtir (Paul, 1992).

Yapılan eleştirel düşünme tanımlarının benzer yönleri dışında farklı yönleri de bulunmaktadır. Tanımlarda yer alan bu farklılıkların karmaşa ortaya çıkardığını anlamaktayız. Karşımıza çıkan bu tanım karmaşalarını ortadan kaldırmak için Amerikan Felsefe Birliği, Kolej Öncesi Komitesi aracılığıyla eleştirel düşünme alanında önemli bir yazar ve felsefeci Facione, 1987 yılı aralık ayında eleştirel düşünmenin ve değerlendirmesinin geçerli durumunu sistematik araştırmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda ABD ve Kanada’ dan eleştirel düşünme öğretimi, değerlendirmesi ve teorisi konusunda uzman olan ve meslektaşları tarafından geniş ölçüde özel tecrübe sahibi olarak bilinen 46 kişinin Delphi Projesi’ ne katılmasına karar verilmiştir (Demir, 2006).

Eleştirel düşünmeyi tanımlamada en sistematik yaklaşım olan bu Delphi tipi çalışma paneli sonucunda uzmanlar eleştirel düşünmenin bir konsensüs tanımını ortaya çıkarmışlardır. Delphi raporunda eleştirel düşünme için Facione (1990) tarafından sağlanan konsensus tanımına göre eleştirel düşünme yorumlama, analiz, değerlendirme ve çıkarımla birlikte kararın dayandığı delilsel, kavramsal, metotsal, ölçütsel ya da içeriksel incelemelerin açıklamasıyla da sonuçlanan amaçlı, öz düzenleyici bir karar mekanizmasıdır. Eleştirel düşünme, temel olarak araştırmanın gerekli bir aracıdır. Buna benzer olarak eleştirel düşünme, bireyin kişisel ve yurttaşlık hayatı içerisinde güçlü bir kaynak ve eğitimde özgür bırakılan bir güçtür. Bununla birlikte iyi düşünmeyle eş anlamlı olmasa da eleştirel düşünme, yaygın ve kendini düzelten bir insan fenomenidir (Demir, 2006). Demir (2006), Delphi raporundan aktardığına göre eleştirel düşünme; yorumlama, analiz, değerlendirme, çıkarım yapma, açıklama ve öz düzenleme olmak üzere 6 alt beceriye ayrılmaktadır.

Resfebe Nedir?

Sözlük anlamlarında derin bir geçmişe sahip olan "Rebus" kelimesinin ülkemizde nadiren tartışıldığı ve söz konusu kelimenin resmi veya kelimenin sesine benzer başka bir nesne ile temsil edilen bir hece veya kelime olarak tanımlandığı görülmektedir (Zeğerek, 2019). Başka bir tanıma göre, bir rebus, bir resim, harf veya sembolün, kelimenin olağan biçiminden başka bir kelime veya cümleyi temsil ettiği bir kod veya referanstır (Zeğerek, 2020). Dilimize "resimli alfabe" veya "resimli bilmece" olarak çevrilen "rebus" kelimesi, adını Türkçe'de "resim" ve "alfabe" hecelerinin birleşiminden oluşan "resfebe" kelimesinden almıştır. Konuyla ilgili bazı internet kaynaklarında resfebe kelimesinin Türkiye'de ilk olarak Köksal Karakuş ve Cihan Altay tarafından kullanıldığı görülmektedir (Zeğerek, 2019). Resfebe, tarihi

çok eski yıllara dayanan, ülkemizde ise son yıllarda gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlayan bir zekâ oyunudur. Resfebe, bir kelime veya kelime grubunun harfler, şekiller, sayılar, semboller veya resimlerle anlatılmasına dayanan bir zekâ oyunudur. Literatür incelendiğinde resfebe ile ilgili yapılan bazı tanımlamalar şu şekildedir:

- Resfebe resimli alfabe ya da resimli bilmecedir (Zeğerek, 2020).
- Resfebe, harflerin, şekillerin veya resimlerin rengine, duruşuna veya konumuna göre gizli kelime veya kelime gruplarını bulmaya dayalı eğlenceli ve keyifli bir oyundur (Türedi, 2019).
- Resfebe, kelime veya kelime grublarının harfler, şekiller, renkler, resimler, semboller bazen de boşluklarla ifade edildiği çok eğlenceli bir bulmaca türüdür (Pervaz, 2018).
- Resfebe, harflerin, sembollerin, sayıların hatta boşlukların bile anlamlı olduğu renkli ve eğlenceli bir bulmaca türüdür (Ateş Erdoğan, 2019).
- Resfebe, kelime veya kelime gruplarının harf, sayı ve resimlerle temsil edilmesiyle oluşturulan bir oyundur (Saygın ve Saygın, 2021)

Resfebe yalnızca bir zekâ oyunu veya bulmaca değildir. Resfebenin çözmeye çalışan kişilere birçok konuda faydası vardır. Özellikle bir konuya odaklanma becerisi kazandırdığı, hayal gücünü geliştirdiği, merak duygusu uyandırarak araştırmaya yönlendirdiği, üst düzey düşünme becerisi sağladığı ve bu sayede farklı bakış açıları kazandırdığı söylenebilir (Türedi, 2019).

Saygın ve Saygın'a (2021) göre resfebenin faydaları şu şekilde ifade edilmiştir:

- Hayal gücünü geliştirir.
- Analitik düşünme becerisini geliştirir.
- Algılama ve muhakeme becerisini geliştirir.
- Bilgi ve kavram gelişimini destekler.
- Dikkat ve konsantrasyonu geliştirir.
- Strateji üretme kapasitesini artırır.
- Aktif düşünme süreçlerini hızlandırır.

Eğitim ortamında satranç, mangala, sudoku, reversi gibi birçok zekâ oyunundan yararlanılmaktadır. Bu zekâ oyunlarından birisi de resfebedir. Resfebede kelimeler anlatılırken nesnel olmak şartıyla matematiksel formüller, il plaka kodları, element sembolleri gibi birçok materyalden yararlanılabilir. Resfebe bu bağlamda öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini, olaylara farklı açılardan bakabilme ve karar verme gibi birçok becerisini geliştirmesi beklenen önemli bir zekâ oyunudur. Resfebe gibi akıl oyunlarının eğitimde kullanımının artması öğrencilerin birçok konuda gelişimini büyük ölçüde kolaylaştıracaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı, ilkokul öğrencilerinin gelişimsel özelliklerini dikkate alarak, öğretimi eğlence ile birleştiren bir öğretim süreci tasarlamayı ve sınıfta oyun ve zekâ oyunları biçimini benimsemeyi önermektedir (MEB, 2017). Bu açıdan da literatürde son yıllarda artan bir ilgi olmakla birlikte Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerindeki resfebe etkinlikleri etkisi

yeterince çalışılmadığından araştırılmaya değer bir konu durumundadır. Literatür incelendiğinde doğrudan Sosyal Bilgiler dersinde özellikle de ilkökul boyutunda eleştirel düşünme becerilerine etki boyutunda bir çalışmaya rastlanılmadığından bu bağlamda araştırmanın literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmüştür. Bu araştırma Sosyal Bilgiler dersinde resfebe eğitiminin 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerine etkisini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu alt amaçlara yer verilmiştir:

- 1- Resfebe eğitimi sonrası 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme becerileri alt boyutlarından; (a) Analiz, (b) Değerlendirme, (c) Çıkarım, (d) Yorumlama, (e) Açıklama, (f) Öz Düzenleme becerileri ön test ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?
- 2- Resfebe eğitimi sonrası 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme becerileri toplam puanları açısından ön test ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?
- 3- Sınıf öğretmeni görüşlerine göre resfebe eğitimleri sonrasında 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinde değişim gerçekleşmiş midir?

Yöntem

Resfebe etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisi karma yöntem kullanılarak araştırılmıştır. Uygulamanın etkililiğini ölçmek ve nitel verilere de ulaşmak amacıyla karma yöntemin seçildiği bu çalışmada Sıralı-Açıklayıcı Karma Yöntem tasarımı tercih edilmiştir. Sıralı-Açıklayıcı tasarımda baskın olarak nicel veriler toplanır, analiz edilir ve daha sonra nitel veriler toplanır. Öncelik çoğu zaman nicel verilerindir. Nitel veriler nicel verileri arttırmak için toplanır (Baki ve Gökçek 2012). Bu çalışmada nicel veriler elde edildikten sonra yapılan öğretmen görüşmeleri ile nicel veriler artırılmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Çanakkale ili Biga ilçesinde bulunan bir ilkökulda 4. sınıfta eğitim görmekte olan öğrenciler ve bu öğrencilerin sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklem seçiminde karma yöntem örneklemelerinden uygunluk örnekleme tercih edilmiştir. Uygunluk örnekleme hem kolay ulaşılabilir, hem de çalışmaya katılmaya gönüllü olan örneklem seçme şeklidir (Baki, Gökçek, 2012). Araştırmacıların görev yaptığı bölgeye yakınlığı sebebiyle erişimin kolay olmasından dolayı bu örneklem tercih edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları olarak Demir (2006) tarafından geliştirilen Eleştirel Düşünme Ölçekleri ve yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Demir (2006) tarafından geliştirilen Eleştirel Düşünme Ölçekleri, Amerikan Felsefe

Birliđi'nin desteğiyle Facione başkanlığında felsefe, eğitim, sosyal bilimler ve fizik bilimleri alanlarında uzman 46 kişinin katılımıyla gerçekleşen Delphi Projesi' nde uzmanların konsensüsü ile ortaya çıkan eleştirel dűřünme beceri alanları (analiz, değerlendirme, çıkarım, yorumlama, açıklama ve öz dűzenleme) temel alınarak geliştirilmiştir.

Eleřtirel Dűřünme leđinin geçerlik ve gűvenirliđin sađlanmasında dođru-yanlıř testleri için uzman kanısı, test-tekrar test yöntemi, çift serili korelasyon ve pearson momentler çarpımı korelasyonu; çoktan seçmeli testler için madde gűlűk deđerleri, nokta çift serili korelasyon, Kuder-Richardson 20 (KR20) forműlű; likert tipi ölçek için de faktör analizi ve Cronbach Alfadan faydalanılmıřtır. Bu iřlemlerle ű alt leđi dođru-yanlıř testi, iki alt leđi çoktan seçmeli test, bir alt leđi de likert tipi ölçek olan ve 56 sorudan oluřan, Eleřtirel Dűřünme lekleri` nin ilköđretim drdűncű ve beřinci sınıflara uygulanabileceđi ortaya çıkmıřtır.

Eleřtirel dűřünme leđinin her bir alt leđinin deđerleri ayrı ayrı hesaplanmıřtır (Demir, 2006):

1. Eleřtirel dűřünme-analiz alt leđi, 201 öğrenciye yaklaşık 3 hafta arayla uygulanan taslak ölçekten elden edilen verilerin çift serili korelasyon katsayılarının "-0.036" ile "0.872" arasında değiştiği grűlmektedir. Ölçeđin tamamı için Pearson Koralasyon katsayısı 0.708 olarak hesaplanmıştır.
2. Eleřtirel dűřünme-deđerlendirme leđi taslađını oluřturan 10 sorunun çift serili korelasyon katsayılarının "0.007" ile " 0.870" arasında deđiřtiđi grűlmektedir. Bu lek için Pearson Koralasyon katsayısı 0.855 olarak bulunmuřtur.
3. Eleřtirel dűřünme-çıkarım leđi taslağını oluşturan 10 sorunun çift serili korelasyon katsayısının "-0.102" ile "0.879" arasında değiştiği grűlmektedir. Ölçeđin Pearson Korelasyon katsayısı 0.696 olarak bulunmuştur.
4. Eleřtirel dűřünme-yorumlama leđi taslađını oluřturan 10 sorunun gűlűk indeksleri "0.418- 0.592" arasında deđiřmektedir. Ölçeđin ayırt edicilik gűcű indeksleri ise "0.532-0.943" arasında deđiřmektedir. Ölçeđin Kuder Richardson 20 deđeri 0.759 olarak bulunmuřtur.
5. Eleřtirel dűřünme-açıklama leđi taslađını oluřturan 9 sorunun ortalama gűlűđű 0.499, Kuder Richardson 20 deđeri 0.768, ortalama ayırt edicilik deđerleri ise 0.742 olarak hesaplanmıřtır.
6. 12 sorudan oluřan eleřtirel dűřünme-öz dűzenleme leđinin tűm maddeler için Cronbach Alfa deđerleri yaklařık olarak 0.91 olarak hesaplanmıřtır. Faktör analizleri , " Principal Faktör Tekniđi " ile " Varimax Rotasyonu " kullanılarak yapılmıř ve varyansın %49.61'ini açıklayan bir faktrlű yapı ortaya çıkmıřtır.

Araştırmanın nitel verilerini toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından sınıf öğretmenlerine uygulamak űzere yapılandırılmış bir grűřme formu hazırlanmıştır. Araştırmanın nicel boyutu gerçekleştirildikten sonra elde edilen sonuçlar değerlendirilerek bu sonuçları anlamlandırmak amacıyla hazırlanan

görüşme formunda sınıf eğitimi alanında uzman 2 öğretim üyesinin de görüşleri ve önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra hazırlanan görüşme formu sınıf öğretmenlerine uygulanarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan Demir (2006) tarafından geliştirilen Eleştirel Düşünme Ölçekleri ve araştırmacılar tarafından geliştirilen 6 sorudan oluşan yapılandırılmış bir görüşme formu ile veriler elde edilmiştir. Araştırmada Eleştirel Düşünme Ölçeklerinden elde edilen bütün veriler SPSS istatistik analiz programına aktarılarak veri seti oluşturulmuş ve analiz edilmiştir. Öğrencilerin öntest-son test farkları dikkate alınarak normallik dağılımına bakılmış olup Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin -2 ile +2 arasında olduğu sonucuna varılarak parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir. Bu değer, -2 ile +2 arasında değerlendirilmelidir (George ve Mallery, 2010). Araştırmanın amacına ilişkin uygulama neticesinde alt amaçları test etmek için Bağımlı Gruplar için t-Testi kullanılmıştır. Nitel boyut için uygulanan yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler yazıya dökülmüştür. Daha sonra MAXQUDA programını aktarılan ham veriler kodlama yapılarak kategorilere ulaşılmıştır. Ulaşılan bu kategoriler altında veriler sınıflandırılarak anlamlı hale dönüştürülmüştür. Bazı katılımcıların dikkat çekici görüşleri olduğu gibi sunulmuştur. Yapılan içerik analiz sonucunda elde edilen bulgular şekillere dönüştürülmüş ve frekansları belirlenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde; Resfebe eğitimleri sonrasında 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri alt becerilerinden analiz, değerlendirme, çıkarım, yorumlama, açıklama ve öz düzenleme becerilerine ait bulgular, resfebe eğitimi sonrası 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri toplam puanları açısından elde edilen bulgular ve sınıf öğretmeni görüşlerine göre resfebe eğitimleri sonrasında 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerindeki değişime ait bulgulara yer verilmiştir.

4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın 1-a alt amacı "4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-analiz becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-1' de verilmiştir.

Tablo 1. 4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-analiz becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	X	Ss	t-Testi		
					Sd	T	p
Eleştirel Düşünme-Analiz Becerileri	Ön test	73	6,3562	1,45650	72	-2,365	.021
	Son test	73	6,8082	1,27647			

(p>.05)

Tablo 1 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “6,35” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “6,81” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlıdır [t(72)= -2,365, p= .021, n2= .117]. Bu analizde son test lehine bir farklılaşma meydana gelmiştir. Yani resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin eleştirel düşünme-analiz becerilerinde anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir.

4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Değerlendirme Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın 1-b alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-değerlendirme becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-2’ de verilmiştir.

Tablo 2. 4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-değerlendirme becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	X	Ss	t-Testi		
					Sd	T	p
Eleştirel düşünme-değerlendirme becerileri	Ön test	73	6,2192	1,66872	72	-2,544	.013
	Son test	73	6,8082	2,05924			

(p>.05)

Tablo 2 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Değerlendirme Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “6,21” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “6,81” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlıdır [t(72)= -2,544, p= .013, n2= .274]. Bu analizde son test lehine bir farklılaşma meydana gelmiştir. Yani resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin eleştirel düşünme-değerlendirme becerilerinde anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir.

4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarım Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın 1-c alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-çıkarm becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci

verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-3' te verilmiştir.

Tablo 3. 4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-çıkarm becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	X	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme-çıkarm becerileri	Ön test	73	5,4247	1,75529	72	-841	.403
	Son test	73	5,6712	1,83375			

(p>.05)

Tablo 3 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarm Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "5,42" iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "5,67" olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı değildir [t(72)= -.841, p= .403, n2=.136]. Yani öğrencilerin Eleştirel Düşünme-Çıkarm becerilerinde bir değişim meydana gelmemiştir.

4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın 1-d alt amacı "4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-yorumlama becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-4' te verilmiştir.

Tablo 4. 4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-yorumlama becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	X	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme-yorumlama becerileri	Ön test	73	5,5068	2,45585	72	-946	.347
	Son test	73	5,7808	2,21263			

(p>.05)

Tablo 4 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "5,50" iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "5,78" olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılık oluşturmamıştır [t(72)= -.946, p= .347, n2=.352]. Yani öğrencilerin Eleştirel Düşünme-Yorumlama becerilerinde bir değişim meydana gelmemiştir.

4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Açıklama Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın 1-e alt amacı "4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-açıklama becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında

anlamli bir farklılık var mıdır?" sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-5' de verilmiştir.

Tablo 5. 4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-açıklama becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	X̄	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme-açıklama becerileri	Ön test	73	4,4932	2,10900	72	-1,994	.050
	Son test	73	4,9452	2,22917			

(p>.05)

Tablo 5 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme- Açıklama Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "4,49" iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "4,94" olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılık oluşturmamıştır [t(72)= -1,994, p= .50, n2=.455]. Yani öğrencilerin Eleştirel Düşünme-Açıklama becerilerinde bir değişim meydana gelmemiştir.

4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Öz Düzenleme Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın 1-f alt amacı "4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-6' da verilmiştir.

Tablo 6. 4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	X̄	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri	Ön test	73	15,7808	4,13739	72	-1,260	.0212
	Son test	73	16,3425	3,45695			

(p>.05)

Tablo 6 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme- Öz Düzenleme Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "15,78" iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "16,34" olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmamıştır [t(72)= -1,260, p= .212, n2=.369]. Yani öğrencilerin Eleştirel Düşünme-Öz Düzenleme becerilerinde bir değişim meydana gelmemiştir.

4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Toplam Puanları Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın ikinci alt amacı "4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri toplam puanları açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?" sorusudur. Bu amaç

doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-7' de verilmiştir.

Tablo 7. 4. Sınıf Öğrencilerinin Beceri Alanları Toplam Ön Test ve Son Test Bağımlı Gruplar İçin t-Testi Tablosu

Beceri Alanı	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t-Testi		
					Sd	T	p
Eleştirel Düşünme Becerileri Toplam	Ön test	73	43,6438	9,35321	72	-3,270	.002
	Son test	73	46,3288	9,60766			

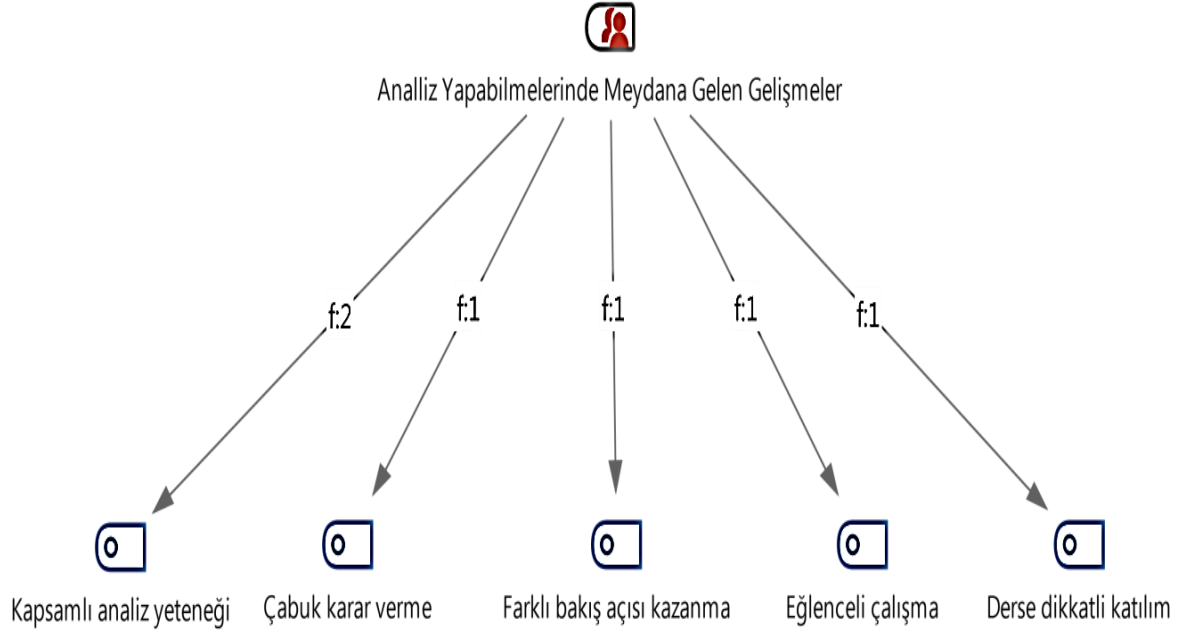
($p > .05$)

Tablo 7 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri ölçeğinden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması "43,64" iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması "46,32" olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlıdır [$t(72) = -3,270$, $p = .002$, $n_2 = .129$]. Bu analizde son test lehine bir farklılaşma meydana gelmiştir. Yani resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerileri Toplam puanlarında anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir.

Araştırmanın sekizinci alt amacı "Sınıf öğretmeni görüşlerine göre 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinde değişim gerçekleşmiş midir?" sorusudur. Bu amaç doğrultusunda uygulanan yapılandırılmış görüşme formunda 6 soru sorulmuştur. Her bir soruya sınıf öğretmenlerince verilen yanıtlar aşağıda ayrı başlıklar halinde incelenmiştir.

Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Resfebe Eğitimleri Sonrasında 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinde Değişime Ait Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin yapılandırılmış görüşme formunda bulunan "Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlarla ilgili analiz yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 1'de verilmiştir.

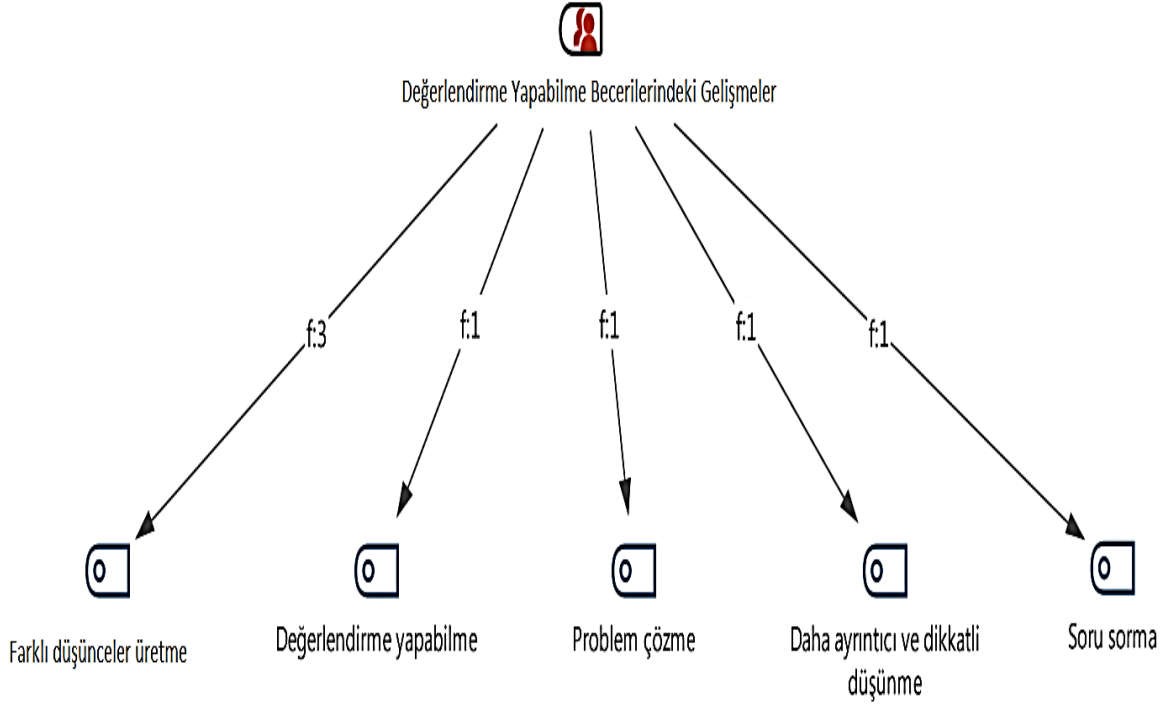
Şekil 1. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz Becerilerindeki Gelişmeler

Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumlarla ilgili analiz yapabilmelerine yönelik görüşleri; kapsamlı analiz yeteneği (f:2), çabuk karar verme (f:1), farklı bakış açısı kazanma (f:1), eğlenceli çalışma (f:1) ve derse dikkatli katılım (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ1: *“Kesinlikle düşünüyorum. Öğrencilerin olaylara daha farklı bakış açılarıyla bakmaya başladıklarını fark ediyorum. Ayrıca daha dikkatli bir şekilde derslere katılım sağlamaya başladılar. Tabi resfebe de ilgilerini çektiği için eğlenceli bir şekilde derslere olumlu yönde etkisi olmuştur.”* (Farklı bakış açısı kazanma)

SÖ3: *“Evet merhabalar hocam. Kesinlikle düşünüyorum çünkü küçük parçaları ayrı ayrı daha kapsamlı değerlendirme ve sonuca varma konusunda çok faydalı olduğunu gördüm. Verdiğiniz Resfebe ve eğitimini de bu konuda gelişme sağladığımı düşünüyorum.”* (Kapsamlı analiz yeteneği)

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumlarla ilgili değerlendirme yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 2’de verilmiştir.

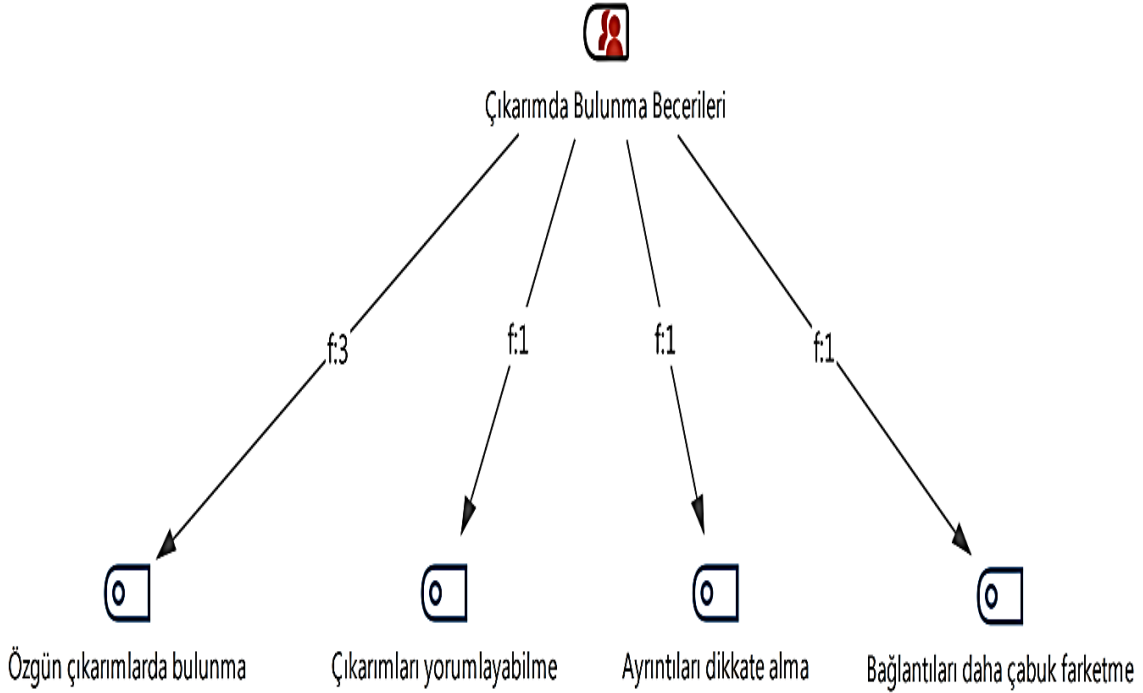
Şekil 2. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Değerlendirme Becerilerindeki Gelişmeler

Sınıf öğretmenlerinin resbebe eğitimlerinden sonra öğrencilerin verilen farklı durumlarla ilgili değerlendirme yapabilmelerine ilişkin görüşleri değişik düşünceler üretme (f:3), değerlendirme yapabilme (f:1), problem çözme (f:2), daha ayrıntılı ve dikkatli düşünme (f:1) ve soru sorma (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ2: “Mutlaka oldu. Çünkü çocuklar farklı durumlarda ve problemlerde daha ayrıntılı ve dikkatli düşünmeye başladılar. Problemlere daha ayrıntılı bakmaya başladılar. Çünkü ayrıntıya inebilirlerse resfebeyi çözebiliyor. Bu da çocukların problem çözmelerine yansdı. Resfebeyi çözebilmesi için birçok şeyi aynı anda düşünüp, değerlendirip karar vermesi gerekiyor. Bu da çocukların problem çözme yeteneklerine yansdı. Ve durumlar içinde daha farklı çıkarımlar yapabilir hale geldiler.” (Daha ayrıntılı ve dikkatli düşünme)

SÖ4: “Evet, farklı durumlara farklı yorumlar getirebildiklerine gördüm. Özellikle Türkçe dersinde görsel metin ilişkilerinde resfebenin çok fazla faydası olduğunu fark ettim. Tabi sadece Türkçe dersinde değil Sosyal Bilgiler dersinde de değerlendirme yapabilme becerilerinin geliştiğini düşünüyorum. Bu becerinin gelişmesinde resfebede birçok özelliği aynı soru üzerinde değerlendirmenin çok fazla kullanılıyor olmasının etkisinin olduğunu düşünüyorum.” (Farklı düşünceler üretme)

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlarla ilgili çıkarımda bulunmalarında herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 3’de verilmiştir.

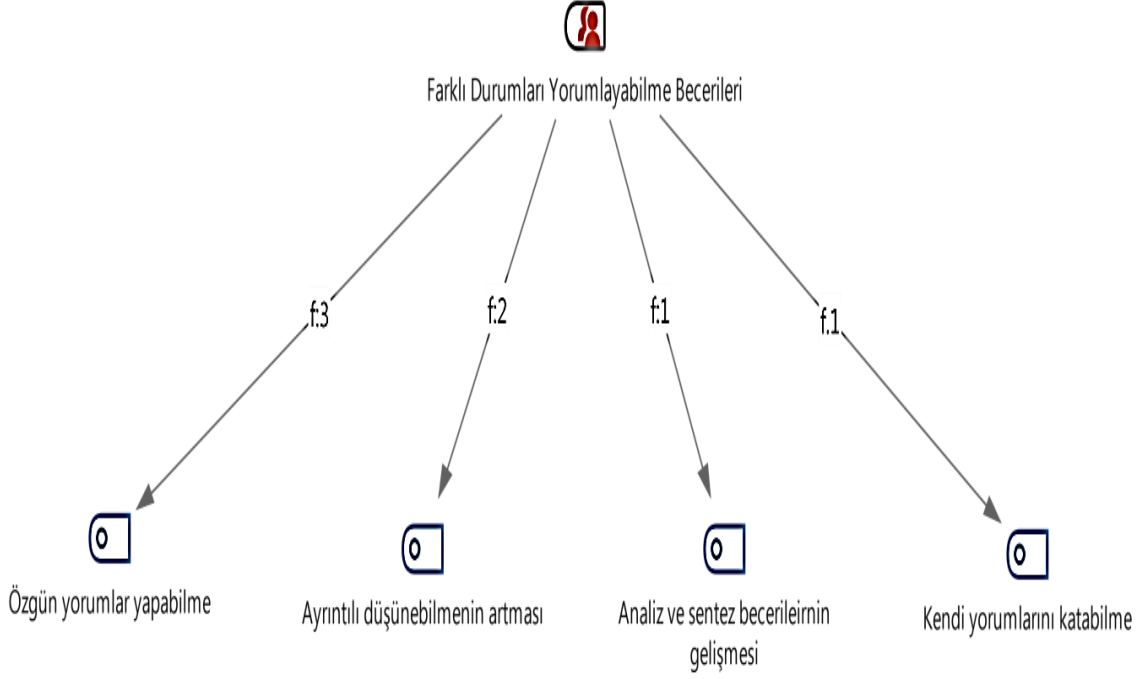
Şekil 3. 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarım Becerilerindeki Gelişmeler

Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumlarla ilgili çıkarımda bulunmalarındaki gelişmelere ait görüşleri; özgün çıkarımda bulunma (f:3), çıkarımları yorumlayabilme (f:1), ayrıntıları dikkate alma (f:1) ve bağlantıları daha çabuk fark etme (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ3: “Hocam gelişme oldu farklı durumları ayrı ayrı değerlendirme ve özgün çıkarım konusunda. Ama bu eğitim biraz daha sürmesini dilerdim. Biraz daha sürse bu konuda daha da gelişme olabilirdi. Ama kesinlikle becerilerini geliştirdi bu konuda.” (Özgün çıkarımda bulunma)

SÖ4: “Geliştirdiler. Tabii ki her çocukta aynı etki olmuyor, fakat Resfebe ilgisini çeken çocuklarda özellikle yorumlama ve çıkarımda bulunma yeteneğinin geliştiğini fark ettim.” (Çıkarımları yorumlayabilme)

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumları yorumlayabilmelerinde herhangi bir değişim olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 4’de verilmiştir.

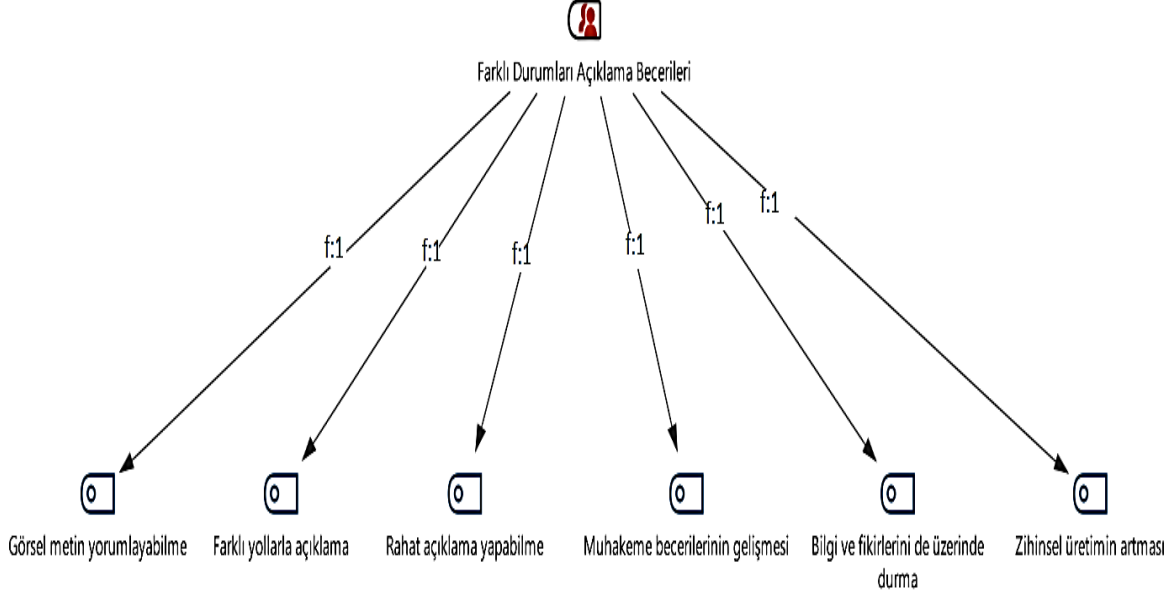
Şekil 4. 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama Becerilerindeki Gelişmeler

Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumları yorumlayabilmelerindeki gelişmelere ilişkin görüşleri; özgün yorumlar yapabilme (f:3), ayrıntılı düşünmede artış (f:2), analiz yapmayı sentez becerileri (f:1) ve kendi yorumlarını katabilme (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ1: *“Düşünüyorum. Diğer cevaplara pareler olarak bunda da resfebenin etkisi olduğunu düşünüyorum. Bir farklı tutum sergiliyorlar. Sosyal Bilgiler dersinde Milli Mücadele konusunda anlatılan olaylarla ilgili kendi yorumlarını ifade edebildiklerini gördüm. Olayların sonuçları ile ilgili akla gelmeyecek farklı tarzda yorumlar yapabiliyorlar.”* (Özgün yorumlar yapabilme)

SÖ3: *“Bu konuda da gelişme oldu. Çünkü çocuklarda en zorlandığımız konu biliyorsunuz yorum yapma konusudur. Zihinlerinde farklı durumları tek tek canlandırıp her biri hakkında yorum yapmaya başladılar. Kesinlikle faydasını gördük. Sosyal Bilgiler dersinde Milli Mücadele konusu zor bir konudur. Bu konuda bile öğrencilerin derslerde farklı farklı yorumlar yaptığını gördüm.”* (Kendi yorumlarını katabilme)

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlarla ilgili açıklama yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 5’de verilmiştir.

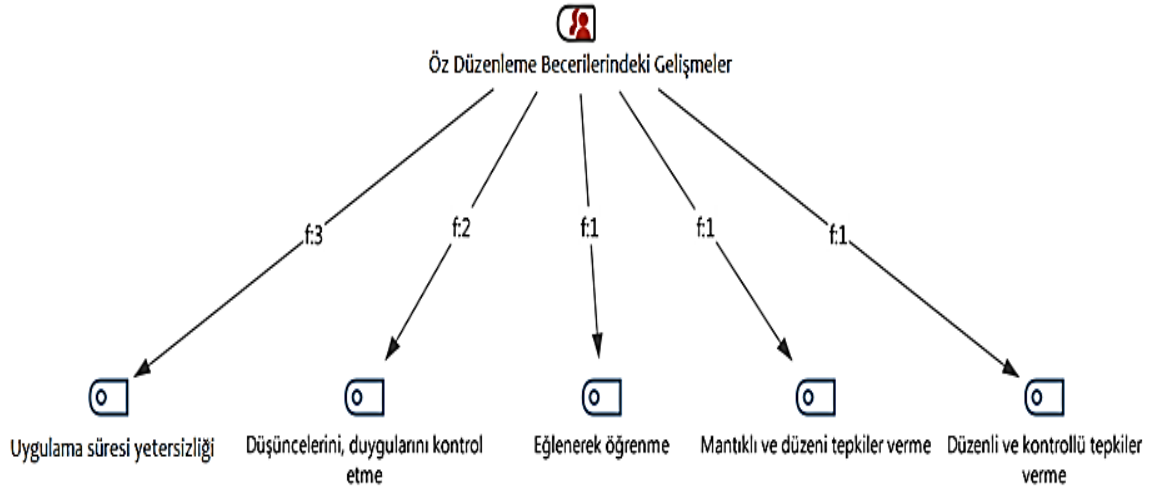
Şekil 5. 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Açıklama Becerilerindeki Gelişmeler

Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumlarla ilgili açıklama yapabilmelerindeki gelişimlere ait görüşleri; görsel metin yorumlayabilme (f:), farklı yollarla açıklama (f:), rahat açıklama yapabilme (f:), muhakeme becerilerinin gelişmesi (f:), bilgi ve fikirlerin üzerinde durma (f:) ve zihinsel üretimin artması (f:) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ1: “Kesinlikle. Çünkü resfebe de farklı düşünmeye sevk ettiği için çocukların düşünmesine yönelik bir çalışma olduğu için bu yönde de yine olumlu bir şekilde olduğunu düşünüyorum. Zihinsel olarak daha fazla zihinlerini çalıştırdıklarını düşünüyorum.” (Zihinsel üretimin artması)

SÖ4: “Bu konuda da gelişme olduğunu gördüm. Görsel metin yorumlamasına çok katkısı oldu bunun. Çocuklar o resmi görerek daha farklı yorumlar da çıkabileceğini, daha farklı çıkarımlarda bulunabileceklerini fark ettiler. Evet, kesinlikle bir gelişme olduğunu görüyorum. Keşke daha uzun devam edebilseydi ya da mesela haftada bir ders saati aynı zeka oyunları gibi bir ders saati de resfebe yapabilseydik daha da verim alabileceğimizi düşünüyorum.” (Görsel metin yorumlayabilme)

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin öz düzenleme becerilerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6. 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Öz düzenleme Becerilerindeki Gelişmeler

Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin öz düzenleme becerilerindeki gelişmelere yönelik görüşleri; uygulama süresi yetersizliği (f:3), düşünce ve duygularını kontrol etme (f:2), eğlenerek öğrenme (f:1), mantıklı ve düzenli tepkiler verme (f:1) ile düzenli ve kontrollü tepkiler verme (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ4: “Evet düşünüyorum. Özellikle resfebeye ilgi duyan bu konuda meraklı olan çocuklar düşüncelerini yönetmeyi öğrendiler. Bir resfebeyi çözerken o kadar farklı şeyleri de düşünmeleri gerekiyor ki doğal olarak düşüncelerini yönetmeyi de öğrendiler. Aynı zamanda eğlenerek öğrendiklerini fark ettim. Resfebenin bence dersleri olan en büyük katkısı bu. Çocuklar hem eğleniyorlar hem öğreniyorlar. Planlı hareket etmeyi öğrendiler. Keşke eğitimler daha fazla devam edebilseydi gerçekten her konuda faydalı olduğunu düşünüyorum.” (Düşüncelerini kontrol etme)

SÖ3: “Evet zihinlerinde düşüncelerini, duygularını kontrol etme konusunu çok gelişme oldu ve resfebe bu konuda çok etkili oldu. Açıklama yapma konularında da çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Daha kontrollü davrandıklarını gözlemliyorum. Dediğim gibi sizin verdiğiniz eğitimin çok faydasını gördük. Sınıfım çok severek hatta sordular. Bir daha ne zaman yapacağız, bir daha ne zaman yapacağız inşallah daha çok zamanınız olur.” (Duygularını kontrol etme)

Sonuç ve Tartışma

4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin resfebe etkinlikleriyle değişimini nicel ve nitel boyutuyla ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-analiz becerilerinde uygulama sonrası anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir. Yine eleştirel düşünme-analiz becerileri konusunda öğretmenlere sorulan soruların bulgularına göre öğretmenler çoğunlukla öğrencilerin resfebe eğitimi sonucunda daha kapsamlı analiz yaptığı konusunu ön plana çıkarmışlardır. Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel

düşünme-değerlendirme becerilerinde uygulama sonrası anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir. Yine eleştirel düşünme-değerlendirme becerileri konusunda öğretmenlere sorulan soruların bulgularına göre öğretmenler çoğunlukla öğrencilerin resfebe eğitimi sonucunda daha çok değişik düşünceler ürettikleri konusunu görüş olarak bildirmişlerdir. Bunun yanında resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-çıkartım becerileri uygulama sonrası anlamlı farklılık gerçekleşirse de öğretmenlerin yanıtlarına göre yorumlama ve çıkarımda bulunma, ayrı ayrı değerlendirme ve çıkarım konusunda, özgün sonuçlar ortaya koyabilme, ayrıntıcı ve dikkatli olma, bağlantıları daha çabuk fark etme ve farklı çıkarımlarda bulunma konularında öğrencilerde gelişmeler olmuştur. Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-yorumlama becerileri uygulama sonrası anlamlı farklılık gerçekleşirse de öğretmenlerin yanıtlarına göre özgün yorumlar yapabilme, ayrıntılı düşünmede artış, analiz yapmayı sentez becerileri ve kendi yorumlarıyla ifade etme konularında öğrencilerde gelişmeler olmuştur. Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-açıklama becerileri uygulama sonrası anlamlı farklılık gerçekleşirse de öğretmenlerin yanıtlarına göre görsel metin yorumlayabilme, farklı yollarla açıklama, rahat açıklama yapabilme, muhakeme becerilerinin gelişmesi, bilgi ve fikirlerin üzerinde durma ve zihinsel üretimin artması konularında öğrencilerde gelişmeler olmuştur. Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerilerinde de uygulama sonrası anlamlı farklılık gerçekleşirse de öğretmenlerin yanıtlarına göre düşünce ve duygularını kontrol etme, eğlenerek öğrenme, mantıklı ve düzenli tepkiler verme ile düzenli ve kontrolü tepkiler verme konularında öğrencilerde gelişmeler olmuştur.

Resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerileri Toplam puanlarında anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir. Yani eleştirel düşünme ölçekleri toplam puanlarına ön test ve son test karşılaştırması açısından bakıldığında ise 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinde resfebe eğitimi sonrası artış yaşanmıştır.

Çocukların da eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek bu yüzyılda da ülkelerin en önemli amaçlarından, görevlerinden ya da isteklerinden biridir. Bu değerli amaç için de yatırım yapan ülkeler sistemlerini ve sistem içindeki önemli unsurlarını işe koşarlar. Öğretmen, öğretim programları, uygulamalar ve veli desteği bu açıdan kritik öneme sahiptir. Bu araştırma da resfebe etkinlikleri vasıtasıyla ilkökul son sınıf öğrencilerinde eleştirel düşünme becerilerini geliştirme çabasını ortaya koymaktadır. Literatürde eleştirel düşünme becerilerindeki değişimi ölçmeye çalışan birçok araştırma olsa da resfebe etkinliklerinin özne olduğu bir araştırmaya araştırmanın yapıldığı tarihe kadar yapılan literatür taramasında rastlanılmamıştır. Akıl ve zekâ oyunları üzerine birçok çalışma yer alsa da resfebe özelinde çalışma bulunamamıştır.

Araştırmaya göre resfebe eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-analiz becerilerini geliştirmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin daha kapsamlı analiz becerileri resfebe eğitimi sonunda ön plana çıkmaktadır. Yine resfebe eğitimi 4. sınıf

öğrencilerinin eleştirel düşünme-değerlendirme becerilerini geliştirmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin değişik düşünceler ürettikleri becerileri resfebe eğitimi sonunda ön plana çıkmaktadır. TBT, zekâ oyunları sayesinde kişilerin güzel vakit geçirebileceği gibi, programlı olarak uygulandığı takdirde akıl yürütme yeteneklerinin artacağını, idrakin ve belleğin gelişmesini de sağlayacağını ifade etmektedir (TBT, 2014). Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar bu ifadeyi desteklemektedir.

Resfebe eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-çıkartım becerilerinde bir değişiklik olmasa da bu öğrencilerin göre yorumlama ve çıkartımda bulunma, ayrı ayrı değerlendirme ve çıkartım konusunda, özgün sonuçlar ortaya koyabilme, ayrıntıcı ve dikkatli olma, bağlantıları daha çabuk fark etme ve farklı çıkartımlarda bulunma konularındaki becerileri ön plana çıkmaktadır. Söylemez, vd. (2022), ilkökul öğretmenleri değerler eğitimi dışındaki derslerde de resfebeyi kullanarak dersi daha dikkat çekici ve kalıcı öğrenmeye katkı sağladığı sonucuna varmıştır. Alkan, Mertol ve Mertol (2020) akademik bağlamda, öğrencilere derslerde resfebe araçların kullanımı, merak duygularını uyandırarak ve keşifçi bir tutumla edindikleri bilgilerin kalıcılığını artırmada oldukça etkili bir strateji olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları Alkan, Mertol ve Mertol'un (2020) araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Resfebe eğitimi öğrencilerin eleştirel düşünme-yorumlama becerilerini farklılaştırmasa da öğrencilerin bu konuda özgün yorumlar yapabilme, ayrıntılı düşünmede artış, analiz yapmayı sentez becerileri ve kendi yorumlarıyla ifade etme yetenekleri ön plana çıkmıştır. Türedi'ye (2019) göre resfebenin çözmeye çalışan kişiye birçok faydası vardır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular da bu durumu desteklemektedir.

Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-açıklama becerileri uygulama sonrası bir değişiklik gerçekleşme de öğretmenlerin görüşme sonuçlarında bu öğrencilerin görsel metin yorumlayabilme, farklı yollarla açıklama, rahat açılama yapabilme, muhakeme becerilerinin gelişmesi, bilgi ve fikirlerin üzerinde durma ve zihinsel üretimin artması konularındaki becerileri ön plana çıkmıştır. Birol'a (2022) göre resfebe, sözcükleri veya sözcüklerin bölümlerini resimler kullanarak anlamlı bir kelime oluşturan etkili görsel bulmacalardır. Yurteri ve Mertol (2018) resfebenin coğrafya dersinde kullanımı, öğrencilerin tamamının aktif katılımını sağlamış ve dersi daha zevkli bulmalarına neden olmuştur. Bu gözlem, resfebe kullanımının öğrenci ilgisini artırmadaki etkinliğini göstermektedir. Araştırma sonuçları bu gözle sonuçlarını desteklemektedir. Bahsi geçen araştırmacıların elde ettikleri sonuçlara paralel olarak bu araştırmada da resfebenin Sosyal Bilgiler dersinde benzer etkiler gösterdiği görülmektedir.

Öğrencilerin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri uygulama sonrası bir ilerleme gerçekleşme de öğretmenlerin yanıtlarına göre düşünce ve duygularını kontrol etme, eğlenerek öğrenme, mantıklı ve düzenli tepkiler verme ile düzenli ve

kontrolü tepkiler verme konularındaki becerileri ön plana çıkmıştır. Ateş-Erdoğan'a (2019) göre resfebe, harflerin, sembollerin, sayıların hatta boşlukların bile anlamlı olduğu renkli ve eğlenceli bir bulmaca türüdür. Clark (1981) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi dönemde bulunan öğrencilerin resfebe yöntemini kullanarak kavramları ve kelimeleri daha etkili bir şekilde öğrendikleri ifade edilmektedir. Demirel, zekâ oyunlarının kişilerin düşünme becerilerini desteklediğini ifade etmektedir (Demirel, 2015). Bu araştırmada resfebenin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ilgili araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Zekâ oyunlarının derslerde kullanımı dersleri monotonluktan kurtardığı gibi, öğrencilerin derslere daha aktif katılımını da sağlamaktadır. Öğrenciler bu oyunlar sayesinde eğlenerek öğrenmekte ve öğrenilenlerin kalıcılığı da artmaktadır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenler resfebe etkinlikleri sayesinde öğrencilerin derslerde katılımının arttığını, daha eğlenceli bir şekilde ders işlendiğini ve öğrencilerin eğlenerek öğrendiğini ifade etmişlerdir.

Elde edilen sonuçlara öğretmenlerin penceresinden bakacak olursak resfebe etkinlikleri ile öğretmenler:

- Derslerini daha eğlenceli bir şekilde işleyebilirler.
- Öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılımını sağlayabilirler.
- Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilirler.
- Öğrencilere farklı bakış açıları kazandırabilirler.
- Öğrencilerin hedeflenen kazanımlara ulaşmalarını destekleyebilirler.

Elde edilen sonuçlara öğrencilerin penceresinden bakacak olursak resfebe etkinlikleri ile öğrenciler:

- Olaylara farklı bakış açıları ile bakma becerisi kazanabilirler.
- Analiz, değerlendirme, yorumlama gibi eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilirler.
- Eğlenceli vakit geçirebilirler.
- Resfebede kelimelerin eş anlamları, eski dildeki kullanımları da kullanıldığı için bu sayede kelime dağarcıklarını geliştirebilirler.
- Resfebede birçok ayrıntıyı bir arada düşünmek gerektiği için ayrıntılara dikkat etme becerilerini geliştirebilirler.

Resfebe gibi akıl oyunlarının eğitimde kullanımının artması öğrencilerin birçok konuda gelişimini büyük ölçüde kolaylaştıracaktır. Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğrencilerinin gelişimsel özelliklerini dikkate alarak, öğretimi eğlence ile birleştiren bir öğretim süreci tasarlamayı ve sınıfta oyun ve zekâ oyunları biçimini benimsemeyi önermektedir (MEB, 2017). Bu çalışma, resfebe kullanımının öğrenme sürecindeki

olumlu etkilerini vurgulamaktadır. Resfebenin derslerde kullanımının artması öğrenme ortamlarını olumlu yönde etkileyecektir.

Resfebe etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisini araştırmak amacıyla ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıda sıralanan önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırma sadece 4. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Bu konuyu çalışacak olan araştırmacılar diğer sınıf ve kademelerde de bu konuyu çalışabilir.
- Resfebe eğitimi alan öğrencilerin zaman içindeki değişimini/ilerlemesini ortaya koymak amacıyla araştırma konusu ile ilgili boylamsal çalışmalar yapılabilir.
- Ders kitaplarına resfebe ile ilgili etkinlikler eklenebilir, ilgili çalışma kitapları öğrencilere önerilebilir.
- MEB, Resfebe eğitimi konusunda öğretmenlere yönelik farklı hizmet içi eğitimler düzenleyebilir.

Extended Abstract

Evaluation of the Effect of Rebus Activities on the Critical Thinking Skills of 4th Grade Students in Social Studies Course

Fatih KURUOĞLU, Mehmet Kaan DEMİR

Introduction

For hundreds of years, philosophers, educators, and government administrations have been striving to reach the targeted level in educational environments. Educational activities, which mostly take place in a classroom environment, are provided through curricula. During the implementation of these programs, learning-teaching activities come to the fore. In recent years, there has been increasing focus on how to develop students' thinking skills. One of the methods of development is seen in mind and intelligence games. Using knowledge about one's community, country, nation, and the world requires various skills. Through social studies courses, individuals develop skills in gathering information, collaborating, analyzing, problem-solving, and decision-making. Social studies courses provide a curriculum that fosters critical thinking skills and the concept of rebus puzzles, helping students understand and evaluate different disciplines such as history, geography, economics, and politics (Bayır Gürdoğan and Gültekin, 2016). Critical thinking skills help students not only memorize information but also develop more complex and in-depth thinking skills such as analysis, synthesis, critique, and judgment (Kökdemir, 2003). In recent years, there

has been an increased emphasis on developing students' thinking skills, and one of the methods used is mind and intelligence games, with rebus puzzles serving as an example. Rebus, a mind game, represents words and phrases through pictures, numbers, shapes, symbols, etc. (Pervaz, 2018). While illustrating words in rebus, one can use various materials such as mathematical formulas, provincial plate codes, and element symbols, provided they are objective. Rebus is an important mind game expected to develop students' critical thinking, ability to view events from different perspectives, and decision-making skills. The concept of rebus teaches students the process of acquiring information and conducting research. During research, students strengthen their social studies by using accurate sources, gathering information from various resources, and evaluating this information, facilitating a deeper understanding.

Method

The mixed method was used in this research. The mixed method was chosen to measure the effectiveness of the application and to obtain qualitative data. A Sequential-Explanatory Mixed Method design was preferred in this study. In Sequential-Explanatory design, quantitative data is predominantly collected, analyzed, and then qualitative data is gathered. Quantitative data usually takes precedence, with qualitative data collected to supplement quantitative findings (Baki and Gökçek, 2012). In this research, quantitative data was collected, and teacher interviews were conducted to enrich the quantitative data. The study group of this research consists of 4th-grade students attending a primary school in Biga district, Çanakkale province, and their classroom teachers. As data collection tools in the study, Critical Thinking Scales developed by Demir (2006) and a structured interview form were used. The Critical Thinking Scales developed by Demir (2006) are based on the critical thinking skill areas (analysis, evaluation, inference, interpretation, explanation, and self-regulation) that emerged through the consensus of experts in philosophy, education, social sciences, and physical sciences in the Delphi Project conducted with the support of the American Philosophical Association under the leadership of Facione. A structured interview form was prepared by the researchers for classroom teachers to gather qualitative data.

Data was obtained using the Critical Thinking Scales developed by Demir (2006) and a structured interview form consisting of six questions developed by researchers. All data obtained from the Critical Thinking Scales were transferred to the SPSS statistical analysis program to create a dataset and were analyzed. The data obtained from the structured interview form used for the qualitative dimension were transcribed. The raw data, transferred to the MAXQUDA program, were coded, categorized, and made meaningful. Significant opinions of some participants were presented as they were.

Results and Discussion

There was a significant post-implementation increase in critical thinking-analysis skills of students who received rebus training. According to teachers' responses to questions about critical thinking-analysis skills, teachers predominantly highlighted that, students performed more comprehensive analyses because of rebus training. There was a significant increase in critical thinking-evaluation skills among students who received rebus training. According to the findings from teachers' responses to questions on critical thinking-evaluation skills, teachers generally stated that students produced more diverse ideas because of rebus training. Although there was no significant difference in students' critical thinking-inference skills after the implementation, teachers indicated that students demonstrated improvement in interpretation and inference, producing unique conclusions, being meticulous, noticing connections more quickly, and making diverse inferences. Although there was no significant difference in students' critical thinking-interpretation skills after the implementation, according to teachers, students showed improvement in making original comments, increased detailed thinking, analysis-synthesis skills, and expressing their own interpretations. There was no significant difference in critical thinking-explanation skills of students who received rebus training after implementation; however, according to teachers' responses, students showed improvements in interpreting visual texts, explaining in different ways, reasoning abilities, focusing on knowledge and ideas, and increasing mental production. Although there was no significant difference in students' critical thinking-self-regulation skills after the implementation, teachers indicated that students improved in controlling emotions, learning through enjoyment, giving logical and organized responses, and demonstrating controlled and organized reactions. The use of mind games in lessons not only eliminates the monotony of lessons but also promotes students' active participation. Through these games, students learn while having fun, which enhances the retention of learned information. In interviews with teachers, teachers stated that through rebus activities, students' engagement in lessons increased, lessons were conducted in a more enjoyable manner, and students learned while having fun. Increasing the use of mind games such as rebus in education will significantly facilitate students' development in many areas. The Ministry of National Education recommends designing a teaching process that combines learning with fun and adopting the form of games and mind games in the classroom, considering the developmental characteristics of primary school students (MEB, 2017). Increasing the use of rebus in lessons will positively impact learning environments.

Kaynaklar

- Alkan, A., Mertol, H., & Mertol, G. (2020). Özel yetenekli öğrencilerin bilişim teknolojileri derslerinde bir farklılaştırma örneği olarak resfebenin kullanımı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(21), 1-11.
- Ateş-Erdoğan, G. (2019). *Adım Adım Resfebe Öğreniyorum*. Önka Matbaa.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Bayır Gürdoğan, Ö., & Gültekin, M. (2016). İlkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde çatışma çözme becerilerinin gelişiminin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1) 86-103.
- Biol, E. (2022). Öğrencilerin görsel iletişim tasarımına giriş dersinde 'rebus kullanım' becerilerine yönelik bir eylem araştırması. *Modular Journal*, 5(2), 225-240.
- Cevizci, A. (1996). *Felsefe Sözlüğü*. Ekin Yayıncılık.
- Clark, Charlotte, R. (1981). Learning word using traditional orthography and the symbols of rebus, bliss, and carrier. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 2(46), 191-196.
- Demir, M.K. (2006). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde eleştirel düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi.
- Demirel, T. (2015). *Zekâ oyunlarının türkçe ve matematik derslerinde kullanılmasının ortaokul öğrencileri üzerindeki bilişsel ve duyuşsal etkilerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi.
- Fisher, R. (2005). *Teaching Children To Think* (2. Baskı). Nelson Thornes.
- Facione, P.A. (1990). *Critical Thinking: A Statement Of Expert Consensus For Purposes Of Educational Assessment And Instruction - Executive Summary - The Delphi Report*. The California Academic Pres. ERIC Document Reproduction Service No. ED 315 423.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.)*. Pearson.
- Gündoğdu, H. (2009). "Eleştirel düşünme ve eleştirel düşünme öğretimine dair bazı yanlışlar. *Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 57-74.
- Güneş, F. (2012). Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 32, 127-146.
- Halpern, D.F. (1996). *Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking*. Lawrence Erlbaum Assosiation, Publishers.
- Kaya, H. (1997). *Üniversite öğrencilerinde eleştirel akıl yürütme gücü*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi.
- Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi.
- Lipman, M. (1988). *Critical Thinking—What Can It Be? Educational Leadership*, 46(1), 38-43.

- MEB (2017). Geleneksel oyunlar ve zekâ oyunları zekâ oyunları öğreticiliği kurs programı. Ankara.
<https://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kurslar/GelenekselOyunlar.pdf>
adresinden erişilmiştir.
- Morgan, C.T. (1991). *Psikolojiye Giriş*. Meteksan.
- Özdemir, O. (2008). *Eleştirel Düşünme*. Kriter Yayınları.
- Paul, R.W. (1992). Critical thinking: What, why, and how? *New Directions For Community Colleges*, 1992(77), 3–24.
- Pervaz, O. (2018). *Zihin Atölyesi Resfebe Öğreniyorum*. Mat Kitap.
- Polat Zafer, S. S. (2019). *Velilerin sosyal bilgiler dersinin önemine ilişkin görüşleri, sosyal bilgiler dersinde öğretmen akademik katılımına ilişkin algıları ve sosyal bilgiler dersinde akademik katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek Lisans tezi) Trakya Üniversitesi.
- Saygın, O., & Saygın, E. (2021). *Resfebe Resimli Kelime Oyunları*. Genç Hayat Yayınları.
- Söylemez, Y. (2018). *Üst Düzey Düşünme Becerileri*. Fenomen Yayıncılık.
- Söylemez, Y., Söylemez, N., Yıldırım, Z. A., Yıldırım, İ., Güneş, E., Çavdar, R. & Okul, F.S. (2022). Resfebe ile değerlerimi öğreniyorum. *International Journal Of Educational Sciences*, 2(1), 64-75.
- Stobaugh, R. (2013). *Assessing Critical Thinking In Middle And High Schools: Meeting the Common Core*. Routledge Taylor & Francis Group.
- Sternberg, R.J., & Baron, J.B. (1985). A statewide approach to measuring critical thinking skills. *Educational Leadership*, 43(2), 40-43.
- Türedi, M.A. (2019). *Resfebe Zamanı 1. Şelale Ofset*.
- Türk Beyin Takımı – TBT (2014). *1. Kademe Başlangıç Düzeyinde Zekâ Oyunları Eğitimci Eğitimi Kitabı*. İstanbul.
- Yıldırım, C. (1988). *Eğitim Felsefesi*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Yurteri, E., & Mertol, H. (2018). Özel yetenekli öğrencilerin coğrafya derslerinde bir farklılaştırma örneği olarak resfebenin kullanımı. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 46-57.
- Zeğerek, E.Ç. (2020). Grafik tasarımda bir anlatım dili: Rebus tasarım. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 24, 127-139.
- Zeğerek, E.Ç. (2019). Tarihsel süreçte rebus ve kullanım alanları. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 22, 31-40.

Yazar beyanları/Statements of the authors

Etik <ul style="list-style-type: none">✓ <i>“Resfebe Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi”</i> başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.✓ Bu çalışma için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü-Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bilimsel Araştırma Etik Kuruldan 09.12.2021 tarihinde (2021-13 Karar no) izin alınmıştır.	Ethic <ul style="list-style-type: none">✓ During the writing process of the study titled “Evaluation of the Effect of Rebus Activities on Critical Thinking Skills of 4th Grade Students in Social Studies Course”, scientific, ethical and citation rules were followed, no falsification was made on the collected data and this study was not sent to any other academic publication environment for evaluation.✓ Permission for this study was received from the Çanakkale Onsekiz Mart University Rectorate-School of Graduate Studies Scientific Research Ethics Committee on 09.12.2021 (Decision no. 2021-13).
Yazar Katkıları <ul style="list-style-type: none">✓ Bu çalışmaya yazarların katkı oranları yazarların makaledeki öncelik sırasına göredir.	Contribution of Authors <ul style="list-style-type: none">✓ Contribution rates of the authors of this study are in the order of their visibility in the article.
Çatışma Beyanı <ul style="list-style-type: none">✓ Makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.	Conflict Statement <ul style="list-style-type: none">✓ There is no financial conflict of interest with any institution, organization, person related to our study and there is no conflict of interest between the authors.